

Katolikus Magyarok Vasárnapja

Catholic Hungarians' Sunday

POSTACIM: 4160 LORAIN AVENUE, CLEVELAND 13, OHIO
EGYES SZAM ARA 10 CENT KANADABAN ARA 12 CENT

Only Catholic Hungarian Weekly
Newspaper in the United States

Amerika egye...
magyar he...

54 máj 15
Karolyi Pál
109 Redwood St.
New Brunswick, NJ

A bethlehemi aranyjubiläum

Ritka jubileumot ült november 8-án a bethlehemi (Pa.) római katolikus Szent János magyar egyház-köztség népe. Félévszázada, hogy az egyházköztség 1903-ban megalakult. Aranyjubiläum öröme és fénye tölti be az ünnepre készülődő egyházköztséget.

Az aranyjubiläum hálaadó szentmisén jelen lesz O'Hara philadelphiai érsek is és Bethlehem lakossága — nemcsak a magyarok felkezezi különbség nélkül, hanem amerikai barátai is, — szeretetük, ragaszkodásuk melegevel fogják elárasztani Reseterics József plébánost, aki több mint három és fél évtizedes ihletett és odaadó munkájával virágoztatta fel az egyházköztséget és tekintélyt és tiszteletet szerzett az angol nyelvű lakosság előtt is.

Most ötven esztendeje, októberben, egy alagsori teremben nyílt meg a nándorfehérvári hős szerzetesről elnevezett egyházköztség első, szerény kis szükségtemploma. Szerény kereseti a célgyári munkások alapították s első plébánosuk boldogult Father Várhelyi Sándor volt. Kilenc évig vezette a bethlehemi gyülekezetet nehéz viszonyok között. 1910-ben megnyitottak egy kis egyházi iskolát, de az új templom építésének ügye sehogy sem tudott előhaladni. Az egyházköztség anyagi helyzete egyre gyengébb és ziláltabb lett. Széthuzás is támadt a hívók között.

Végül 1918 tavaszán Reseterics József atya került a beteg plébános mellé, akinek elhunytá után teljes eréllyel látott hozzá az újjászervezéshez és a célok megvalósításához. Akaratáról párosult a hivatás és a nyáj szeretetével s egy csapásra véget vetett a viszálynak. Maga kezdte az adományozást a templom alap-

ra és két évbe sem telt, már együtt volt a 32.000 dollár, amely összeg begyűjtését az érsekseg az engedély feltételül tűzte ki.

Az East 4-ik utcán álló, lélekemelően szép templomot 1923 augusztus 15-én szentelték fel, gyönyörű egyházi és nemzeti ünnepségek között, melyek még ma is felejthetetlenek. Férfiak, nők, gyermekek nemzeti ruhában vonultak fel és sokan közülük büszke meglepéssel és könnyekig meghatva vettek részt a saját verítékükből Isten dicsőségére emelt magyar templom felavatásán.

Az új templommal együtt megkezdődött az egyházköztség fellendülésének nagy korszaka. A szeretet szálai mind szorosabba fűződtek a hívók és Father Reseterics között, akinek pápi kiváltsága mellett nagy alkotó erejét is hálással ismerték el. A legszebb összhang alakult ki. Father Reseterics vezetése alatt az egyházköztség pénzügyei is mind szilárdabb alapokra kerültek s a templom egyre szépült, az iskola egyre fejlődött. A céltudatos, bölcs vezetés alatt jámborsággal és bizalommal, áldozatkészséggel mind lelkesebb gyülekezett fejlődött, terebélyesedett az egyházközség és ez kétségkívül Reseterics atya szívós, odaadó munkájának, mondhatni életművének fényes eredménye.

Az aranyjubiläum minden tekintetben öröndetes viszonyok között találja az egyházköztséget. A templom egyike a legnagyobb és legimpozánsabb Istenháznak Magyar Amerikában, hatalmas orgonával és művészi díszablakkal, amelyek a Keresztutatót és a magyar történelem egyes lélekemelő eseményeit ábr-

ázolják. Az iskola és óvoda több száz gyermek oktatását látja el. Magyar apácánővérek végzik az oktatást, akik számára szép zárda is épült. A gyermekeket a legtisztább katolikus és magyar szellemben nevelik és megismertetik a magyar történelemmel és a magyarság nemzeti nagyjainak életével is. Az iskola és óvoda a legmodernebb berendezést.

Az egyházköztséget az egyházi egyetlek egész sora egészíti ki, melyek nemcsak papíron léteznek, de bensőséges vallási és társadalmi életet élnek. Van Kapisztrán Szent János magyar katolikus klub, sőt még betegsegélyző és biztosító pénztár és sportcsapat is. Mindezt Reseterics atya minden nehézséggel megküzdő fáradhatatlan akarateréje, nagy hivatástudata hozta létre és emelte a mai fokra. Emellett Father Reseterics sohasem feledkezett meg a magyarországi szegények segítéséről és a második világháború utáni időkben bőszesen kivette részét a hontalanok segítésében is. Minden Istennek tetsző, jó ügynek lelkes és buzgó támogatója, építője volt s ezért jutott osztályrészül Isten bőséges kegyelmé, melynek segítségével gyülekezetét az amerikai magyar katolikusok egyik minta-egyházközségévé tette.

Adjon az isteni Gondviselés még sok éven át áldást, erőt, egészséget Reseterics atyának és gyülekezetének, derék népének, hogy továbbra is diadalmasan építhessék egyházuk magas, krisztusi szellemet és nagyságot Isten dicsőségére, magyarságuk becsületére és mindnyájuk üdvözlésére!

Vasárnaptól-vasárnapig

Father András Jeromos OFM halála

VÁRATLAN CSAPÁSKÉNT ismét gyász ért bennünket. A farrelli (Pa.) Szentháromság egyházköztség szeretett plébánosa, a "Vasárnap" kiadóvállalatának: a Catholic Publishing Co. Inc.-nek vezetőségi tagja, András Jeromos erdélyi ferences atya október 20-án, kedden, plébániáján összeesett és kórházba szállítása után egy órával meghalt.

Temetése híveinek, tisztelőinek, barátainak, papársainak és ferences testvéreinek nagy részvéte mellett, október 24-én, Farrelben ment végbe.

NAGYON MECSZEGÉNYEDTÜNK ISMÉT. Father András Jeromos testvéreit oltalmazó szeretetével, fiatal tetterével, közügyekben előjáró lelkes áldozatkészségével hozzátartozott lelki életünk nyugalomához és biztonságához. Halála előtt négy nappal még itt járt Clevelandban, a "Vasárnap" szerkesztőségében, nyomdájában, részt kért gondjainkból, érdeklődött a "Vasárnap" munkájáról, napi problémáiról. A youngstowni új templom felszentelésére is Father András Jeromos készítette elő az énekkar ünnepi műsorát.

FATHER ANDRÁS JEROMOS, OFM, Vulkánban (Hunyard m.) született 1897 május 10-én. Elemi iskoláit Brassóban és Szászvárosban végezte. 1913-ban, éppen most 40 éve lépett be a ferences rendbe. A teológiát Vajdahunyonadon hallgatta és Kolozsvárott szentelték pappá 1921 május 5-én. Segédlelkészkedett, de mint valamennyi erdélyi ferences elődjét, őt is nagy hivatás-kezdő vonzotta az iskola, a tanítás és a nevelés felé. Tanított Székelyudvarhelyen, Fogarason és Marosvásárhelyen. Marosvásárhelyen már vezető igazgatóként gondozta, építésként. Ez az iskola az egész környékbeli magyarság büszkesége. Father András Jeromos nagy nevelő volt, a gyermeki lélek elsőrangú ismerője és nevelésének hatása abban mutatkozott meg, hogy iskolája a nevelő iránti szeretettel áthatott magyart ifjúság önkéntes buzgóságának és rendjének lett példás intézete. Utolsó beszélgetése során mondotta: — Bármilyen fáradt vagyok, ha iskoláról, tanításról és nevelésről beszélhetek, minden fáradtságot elfelejték.

Ebben az ősi, erdélyi és ferences munkában akasztotta meg a román megszállás Father András Jeromost.

1933-BAN JÓN AMERIKÁBA és itt Youngstownban és South Bendben működik 1935-ig, amikor az egyházi felettes hatóság Farrelbe, a Szentháromság magyar egyházköztség plébánosává nevezte ki. Itt érte a váratlanul beköszöntő, gyors halál. Youngstownba készülhetett, amikor összeesett, és kórházba szállítása után nem sokkal, a halotti szentségek felvétele után nemes, áldozatos, felebarátaiért égő lelkét visszaadta az Urnak.

SOKAN SIRATJUK. Elsősorban árván maradtott nyája, a farrelli Szentháromság egyházköztség hívei, akik annyit fáradoztak vele együtt egyházköztségük felvirágoztatásán. De gyászolja az egész amerikai magyar katolikuság, különösen gyászolja az egyházi énekkarok szervezőjét és lelkes tanítómesterét. Gyászolják minden magyarok, akik a "Vasárnap" hasábjain mint újságíró, a magyar kultúra fiatal, energikus, kezdeményező munkását és örét ismerték meg. Gyászolják az erdélyi ferences testvérei. Bíró Lőrinc, Kukla Tarziciusz, Bíró Benedek, Kovács Atanáz ferences atyák után Father András Jeromos is kiesett az Ur Amerikában pásztorkodó kicsiny erdélyi ferences seregéből.

ÉS FAJDALMAS SZÍVVEL GYÁSZOLJA A "VASÁRNP", amely egyik kiadóját veszítette el benne. És pártfogóját és védelmezőjét. Gyászolja és siratja, mert tudjuk, hogy csendes, fáradhatatlanul folytatott munkájával sokat használt a magyarság ügyének amerikai megbecsülésére és amerikai barátai révén, akik szerették, nagyrabecsülték a nyájának élő lelkipásztort és akik most gyászoló sorainkban, velünk, magyarokkal osztva a bucsú fájdalmában, siratják Father András Jeromost.

Az örök világosság fényeskedjék neki!

Spellman bíboros szózata a rabnépekhez

Francis J. Spellman, new yorki bíboros érsek a római új amerikai egyházi kollégium felavatásáról Münchenbe utazott, ahol rádió-beszédet intézett a Vastűgöny mögötti nemzetekhez. Különösen kiemelte a legutóbb hivatásától elmozdított és internált dr. Stefan Wyszyński lengyelországi bíboros hercegprímás mártírúmat, akit a szabadság mártírjának és mindazon eszmények jelképeinek mondott, melyekért a kereszténység harcol. Hangsúlyozta szózataiban, hogy Amerika népe minden érzésével, imáival és segítségével a szenvedő rabnépek oldalán áll, hogy mielőbb felszabaduljanak a moszkvai vörös zsarnokság alól.

Spellman bíboros Münchenből Bécsbe utazott tovább, ahol az osztrák egyházi vezetőkkel találkozott.

Meghalt Nyíró József

Lapzártakor érkezett tudósítás szerint Nyíró József, a szabad földön élő magyar írófejedeleme, Spanyolország fővárosában, Madridban meghalt. A magyar szellemi élet gyászbarábjától halál bekövetkezéséről szóló tudósítás Rónai Zoltán tollából "Meg kell menteni őket" címmel a 6-ik oldalon található meg.

Churchill a UN közgyűlése elé akar menni

A N. Y. Times október 25-i londoni tudósítása szerint Churchill kijelentette, hogy New Yorkba utazik és az Egyesült Nemzetek közgyűlése előtt kifejezi a nemzetközi feszültség enyhítésére vonatkozó tervét. Utána felkeresné Eisenhower elnököt Washingtonban. Washingtoni politikai körök nem hiszik, hogy Churchill felszólalása hasznos volna. A republikánus N. Y. World Telegram azt írja, hogy Churchill maga akar Moszkvába menni. A lap így fejezi be véleményét: "Ez a személyes találkozás feltétlenül hasznos volna, mert megsemmisítené Sir Winston Churchill illúzióit. Már e találkozásnak indítványozása is sokat ártott az amerikai közvéleményben Sir Winston iránti bizalomnak."

Rosenberg és kémhársai

Joseph McCarthy közlést adott ki Fort Monmouthban 1946-ban az oroszok számára történt aktálások ügyében folytatott nyomozásáról. Mint mondotta, meggyőződést szerzett arról, hogy az aktákat egy kémgyűrű szervezte meg, amelyhez a kémkedésért kivégzett Julius és Ethel Rosenberg is tartoztak. Rosenberg egyik barátját, aki a laboratóriumban dolgozott, még 1946-ban, az aktálopások felfedésekor azonnal felfüggesztették. Akkor megtalálták lakásán a 46 eltűnt aktát, de később megint visszavették állásába, amelyet két év előtt történt újabb felfüggesztéséig továbbra is betöltött. Tagadja, hogy az iratok tartalmát továbbította az oroszoknak. McCarthy kijelentette, hogy ennek bebizonyítása esetén az ügy nem évnél el.

Egy James Julianna nevű volt FBI nyomozó, akit McCarthy Németországba küldött, McCarthy szerint fontos nyomozati eredményekkel tért vissza.

LONDONI HIRADÁS SZERINT:

Magyarországot és Albániát odaigérték Titónak

(Részlet egy londoni levélből:) "És mivel az emigráns lapok közül egyedül az önök lapja irt Titó veszélyéről, önökhoz van bizalmam és önökhoz fordulok azzal, amit megtudtam. Egészen biztos helyről arról szereztem tudomást, hogy angol külügyi politikusok részéről Titónak odaigérték Albániát és Magyarországot. Ha lenne megfelelő külügyi képviselőtünk, követségünk, nem fordulnák önökhez, egy újsághoz. Megmondom ösztönzést azt is, hogy nem is vagyok katolikus. De olvasom a lapjukt és látom, önök megtesznek mindent, amit tudnak. És azt hiszem, önök nem is fognak kiegyezni Titóval. Az Istenre kérem, tegyenek valamit ezt, Amerikában. Nem hiszem, hogy Amerika ezzel egyetértene. Most kell tiltakozni, amikor el akarják adni a magyar népet ismét, de most már nem részletekben, mint Trianonban."

MAGYARORSZÁGOT TITÓ SZEKERERE?

A levél írója érthető emigrációs okokból nem adhatja nyilvánosságra nevét és címét. De a levél nagy veszélyre hívja fel az emigrációs, szabad földön élő magyarság figyelmét. A "Vasárnap" valóban sokat foglalkozott azokkal a jelekkel, a londoni láto-

gatással, a királynői teával, angol politikusok (kormányzati és ellenzéki vezetők) belgrádi kirándulásával és tárgyalásaival, amelyek mind arra utalnak, hogy Titó európai terjeszkedése van előkészületben, valami ismét elindult a Balkánon.

Azon máris sokat tudnóhatott a szemlélő, hogy vajjon mit ígértek az angolok Titónak kárpótásul, hogy hozzá mertek járulni. Trieszt átadásához? Ugy értezté tehát a "Vasárnap", hogy ez a londoni figyelmeztetés nem hanyagolható el. A "Vasárnap" minden olyan terv ellen tiltakozott, amely Magyarország jövőjét hajlandó lett volna úgy meghatározni, hogy egyszerűen felrakja Titó szekerére. A "Vasárnap" véleménye szerint a titóista uralom egyáltalán nem jelent felszabadítást a kommunista elnyomatás alól, mert pontosan ugyanolyan elnyomatásba vezet, mint amilyen a krenlini kommunizmus, tehát cseberből-vederbe. Magyarország jövődől életéről egyebként is csak a magyar nép nyilatkozhat, azonban majd csak akkor, amikor teljes szabadság birtokában lesz és mentes lesz mindenféle kommunista ellenőrzéstől.

Ez a híradás nemzeti veszélyt jelenthet. Éppen ezért a "Vasárnap" szerepe és ereje nagyon is kicsiny

ehhez a veszélyhez viszonyítva. Csupán annyi, mint a levél. Felhívjuk ennek a veszélynek esetleges bekövetkezésére a figyelmet. Ennél többet a "Vasárnap" sem tehet.

A "Vasárnap" szerény eszközeivel nem tudja megállapítani, ígért, vagy meggyez-e ez a terv, államszövetséget, vagy politikai érdekszférát készítenek az angol politika ebben érdekeit szereplő. Erről az értesítés nem szól. A terv, vagy ígért, vagy egyezség felderítése az egész magyar emigráció érdeke és feladata.

Éppen ezért a "Vasárnap" szerint a szükséges tennivalók feladatait az amerikai magyar társadalomnak s közötté elsősorban az Amerikai Magyar Katolikus Ligának kell a kezébe venni. Titó háború utáni, délvideki partizán-dúlási elsősorban a magyarság soraiból szedték áldozataikat. Számolatlanul hullottak el magyarok és a katolikus magyarok soraiban számolatlanul hullottak el és haltak meg katolikus lelkipásztoraink. Ettől az időtől kezdve idestova egy évtizede folytatódik Titó diktátori és kommunista uralma.

(Folytatás a 6-ik oldalon)

"Jöjjenek már az amerikaiak..."

Az egyik amerikai kis városkába most érkezett meg egy asszony, aki nemrégien hagyta el a szerencsétlen Magyarországot. Még őrzi utlevélét, amelyben engedélyt adott, hogy Amerikába jöhessen férjéhez. Három évig harcolt ezért és amint mondja, az utolsó pillanatban is, csodálatos módon az mentette meg, hogy egy régi ismerőse akadt, aki a vámvizsgálatnál teljesített szolgálatot. Ez tette lehetővé, hogy utlevélének a lejártá előtt tíz perccel átjutott a határon.

Nevét, lakóhelyét nem írhatjuk meg, mert odahaza rokonai élnek. Még mindig sirni kezd, ha arról a világról beszél, amelyből jött. Amíg otthon volt, nem mérte elhagyni a házat, mert csak ideiglenes tartózkodási engedélyt volt, viszont az országból ki nem akarták engedni. Amíg be nem jelentette, hogy ki akar jönni amerikai polgár férjéhez, nem volt baj, de akkor azonnal külföldinek nyilvánították.

— A nyomorúság nálunk falun — mondotta, — igen nagy volt. Amikor látom, hogy itt milyen erősek a gyerekek és hogyan látják el tejjel, mindennel, amire a gyermeknek szüksége van, akkor, tessék elhinni, mindig sirnom kell, mert eszembe jutnak ott-honi kis rokonaim, kétféves kislány rokonom. Bizony örültünk, ha rántott levest tudtunk neki adni. Mert mindent be kell szolgálatni. Libahúst, kacsa húst, csirkét, tehenet, tejet. Lovunk az már alig van, mert mind elvitték a mi vidékünkől az oroszok. És még adót is kell fizetni. Még a szénát is be kell szolgáltatni. Tehenet használnak lö helyett. Nálunk gép, motor nem volt.

Falunkban, amikor eljöttem, még nem volt kolchoz. De a szomszéd faluban már volt. A kolchozba, közös gazdálkodásba főként csak azok mentek, — mondja a gazdálkodó asszony tiszta ítéletével — akik nem szerettek dolgozni és azt hitték, hogy a közös gazdálkodásban vesznek részt, akkor majd a másik elvégzi helyettük is a munkát. Volt is vita emiatt bővíben. A közös munkát a végén fel kellett szigorúan osztani, hogy a lustábbja is dolgozzon és még így is megtörtént, hogy a közös gazdálkodásban nem arattak, nem készülték el semmivel, a többiek már mindennel készen voltak, a kolchozbeliek, a kö-

zösben gazdálkodók pedig mentek a tanácselnökhöz, hogy adjon segítséget, mert nem tudtak elkészülni.

— A mi falunkban a kommunizmus azt jelenti, hogy mindenki máson akart uraskodni. A tanácselnök ma az lett, ami a régi jó időben volt a választott bíró és a jegyző. A tanácselnök sohasem volt gazdaember és csak azzal törődött, hogy a földosztáskor megkapta a maga 15 hold földjét, amikor hatgyermekes családoknak egy meg két holdat adtak. Aztán, hogy most ne fűzessen adót, mert tanácselnök. A nyomorúság igen nagy és olyan szerencsétlen az élet, hogy az emberek már nem is bánják, akármilyen történiük. Már senkisé tud a mássikkal törődni a falun. A gyerekek lába bizony mind kint van a csizmacskákból. Még a katonák sem olyanok, mint amikor még az oroszok nem voltak bent. Mindenféle ruhákba öltöztetik őket és az énekeiket is az utolsóit át orosz énekekből. Az öregek visszahúzódnak a kommunistáktól. Még leginkább a fiatalok ütik bele a fejüket abba, amit a kommunisták mondanak, mert másképpen nem tudnak megélni. A gazdaság nem fejlődik, hanem romlik. A mi vidékünkön szép szőlők voltak, de azok mind egy szálág kipusztultak, mert nem volt aki törődjön velük.

— Szólni nem mer senki, mert aki szól, az eltűnik. Azt mondják róla, hogy áthelyezik. Ilyen ember is volt egy a faluban. Amikor a tanácselnök házról-házra küldte az embereit és szedte össze az utolsóit, hogy a begyűjtés az államnak meglegyen, akkor ez az ember azt mondotta neki: "Hát te közülni való vagy. Miért nem véded már meg a népet, ha már elváltad ezt a hivatalt...?" Aztán többé nem láttuk. És akkor kérdezte, hogy hová lett. Azt mondotta a tanácselnök: "Áthelyezték..."

— Rendőr mindenütt sok van. Ha valaki bemegy abba a hivatalba, az Andrassy-uton van valahol, ahová az idegen állampolgároknak kell járni, hogy ügyüket rendbehozzák, ideiglenes tartózkodási engedélyt kapjanak, vagy kiutazási engedélyt, akkor látja, minden hivatalszoba ajtajában két szuronyos rendőr áll őrséget. Aztán rendőrnem szolgálhat ott, ahová való, ahol lakott. Hanem viszik más vidékre, és csak ott engedik szolgálni.